

Tina Modotti

Llum i ombra d'un segle

La vida de Tina Modotti és a punt de passar a la gran pantalla. Hi ha dos projectes cinematogràfics en marxa des de la seva Itàlia natal. Però, recuperar la història d'aquesta dona inabastable és entrar en el pou dels enigmes.

Una nit de Reis del 1942, a Ciutat de Mèxic. En un taxi abandonat la policia troba el cadàver d'una dona. Bruna, ulls negres. La identifiquen ràpidament perquè és una assídua dels arxius. És Tina Modotti, comunista. El metge diagnostica un atac de cor com a causa de la mort. Els últims que l'han vista viva són l'arquitecte de la Bauhaus, Hans Meyer, i la seva dona, amb qui Tina havia sopat abans de tornar cap a casa. Dos policies fan cap a casa la Tina Modotti. Hi troben un home, Carlos Jorge Contreras. "Vingui, la seva dona és morta", li diuen. Tenia 46 anys.

Els diaris del 7 de gener donen la notícia. Per la premsa mexicana és com tornar a un personatge habitual que és motiu de polèmica artística, i sobretot política, des de fa vint anys. En general, a la premsa, la mort li sembla "misteriosa": "la mort de Tina Modotti té tota la pinta de l'assassinat eliminador dels comunistes". I coincideixen en el presumpte culpable: "El seu amant, Carlos Contreras, de nom autèntic Carlo Sormenti, un agent fanàtic de la GPU, hi té una gran responsabilitat". Vittorio Vidali, àlies Carlos J. Contreras, àlies Eneas -no Carlo- Sormenti entre altres ocultacions, publica un article a *El Popular*, diari del qual és col·laborador habitual, "En defensa meua". El poeta Pablo Neruda escriu i envia el poema "En la mort de Tina Modotti": "Pur és el teu dolç nom, pura ta fràgil vida / d'abella, ombra, foc, neu, silenci, escuma / d'acer, línia, pol·len es construí la teva fèrria/ afinada estructura (...)". Tots els diaris publiquen, inesperadament, aquest homenatge pòstum, imprès, en pedra, sobre la seva tomba.

* * *

A Pracchiuso, un poblet furlà, prop d'Udin, naix Tina Modotti. És l'any 1896 i la família Modotti ja és ampla, sis germans. Treballen en condicions difícils. El pare, Giuseppe, és un fuster d'ocupació

irregular, que viu i treballa entre Itàlia i Àustria. Tina s'ocupa aviat, als tretze anys, en una fàbrica tèxtil. Comparteix amb el pare l'afició musical i les emocions d'alguns primers de maig celebrats a Viena. Del seu oncle Pietro, en guardarà un record definitiu: li va ensenyar la seva primera càmera fotogràfica.

L'atracció migratòria dels Estats Units farà el seu efecte en la família Modotti. Tina marxa als Estats Units sola, en 1913, quan té disset anys. Va a trobar-hi el seu pare i la seva germana Mercedes, que viuen a San Francisco. És la primera etapa d'un transcórrer constant i vital, que la farà estar present on es produeixen les convulsions fonamentals del nou segle.

* * *

La vida a San Francisco no és fàcil, tanmateix. Tina aconsegueix d'entrar a treballar en una fàbrica tèxtil. Aviat es guanya una relativa independència, fa de sastressa a casa. L'afició musical que comparteix amb el pare i el contacte amb els grups de treballadors socialistes li obren algunes portes de la interessant bohèmia artística que es va covant a la ciutat. A l'exposició Pan Pacific coneix un jove pintor del Quebec, Roubaix de l'Abrie Richey, que tothom anomena Robo, "un noi d'ulls profunds i somniosos", com reconeixerà ella mateixa en una carta en la qual parla del seu enamorament. Tina i Robo es casen el 1917. Decideixen deixar San Francisco. L'objectiu és a prop: Los Angeles.

* * *

El taller de Richey es converteix en una cita obligada de la bohèmia artística i llibertària californiana. S'hi discuteix de tot, d'emancipació sexual, d'avantguarda artística, també del fort moviment sindical que des de Los Angeles i San Francisco travessa Amèrica. I de cinema, la indústria dels somnis que creix tot just a quatre

passes d'allí on Richey i Tina comparteixen vida i experiències. Gràcies a un amic, un dels molts visitants assidus de la casa, Tina s'introdueix en el món de Hollywood. La seva bellesa exòtica i enigmàtica, barreja de delicadesa física i de força interior, li obre les portes per a fer papers de dona fatal. El Hollywood del 1920 vol crear una nova mítica i Tina Modotti en representa una, la de la llatina ardent. De tots els films que fa el més remarcable és *The tiger's eye*. Uns anys més tard, concretament el 12 de març de 1923, anirà a veure aquest film amb el fotògraf Edward Weston i tots dos esclataran de riure davant el tòpic del personatge. Per Tina, Hollywood només és un passatge. Efímer.

* * *

A Edward Weston, l'havia conegut a les tertúlies que Robo convocava, en una data imprecisa entre 1920 i 1921. Weston, considerat com el més gran innovador de la fotografia americana, està en ple procés de canvi d'estil, a la recerca de la puresa abstracta que l'havia de fer famós. L'encontre amb Tina és elèctric, passional. Tina esdevé la model principal, quasi única, de Weston. I també una deixeble aplicada. La fotografia significa per a ella el descobriment d'un mitjà d'expressió definitiu. Aprenderà ràpid amb Weston. I ell també d'ella. Hi trobarà la força per a plantar el seu passat, per a desvincular-se del seu entorn familiar, per a decidir-se a viure en el vertigen. Richey assisteix impassible, i comprensiu, a aquesta relació que creix davant els seus ulls. Tina li agrairà sempre que en aquest moment culminant fos capaç de comprendre-la. A la fi de 1921 Richey va a Mèxic a trobar el seu amic Roberto Gómez. Infectat de verola, Richey mor inesperadament el 9 de febrer de 1922. Tina, que havia iniciat un viatge per retrobar-lo, reacciona dolorosament. Ho prepara tot per al seu enterrament. I descobreix Mèxic, la revelació.

Fotògrafa

Amb no pas més de cent fotografies, les úniques que se'n conserven, Tina Modotti ocupa un lloc indiscutible, però mal reconegut, en la història de la fotografia. Oblidada de tots els manuals històrics de la fotografia anglo-saxons, que no li perdonen la "perversió" a què va sotmetre al seu nen aviciadet, Edward Weston, la figura de Tina era oblidada tant com era enaltit el del seu mestre. Aquesta reducció de l'estil de Tina Modotti al de Weston no és en cap cas certa. Fins i tot en les composicions de naturalesa abstracta similars, trobem en les seves fotos de flors, de gots, de telègrafs, un alè d'observadora poètica rotundament autoral. Fruit d'una imatge concebuda des de la feminitat, tan fràgil com rotunda, capaç de fixar-se en la poesia de la pobresa sense caure mai en la commiseració ni en l'epidermis turística. No s'ha fet justícia ni a la vida ni a l'obra de Tina Modotti, tan sovint bandejada dels manuals, on —si hi constava— passava a ser una simple "amant, model i alumna de Weston", oblidant la profunda càrrega original de la seva estètica fotogràfica, i l'impressionant humanisme amb què va saber folrar les seves estructures abstractes. Una estètica que va impressionar Serguei M. Eisenstein, director d'*El cuirassat Potemkin*, que trobava en les fotos de Tina Modotti la mateixa relació entre futurisme i humanisme social que ell buscava en els seus films, particularment per al que havia anat a rodar a Mèxic, *Que viva México*, i que fatalment mai no pogué culminar.

El lent i progressiu reconeixement contemporani de Tina Modotti va començar quan fou inclosa en la gran antològica que sobre la història de la fotografia va organitzar la Biennal de Venècia al 1979. A partir d'aquest moment successives mostres a Viena, París, Londres, Hannover, Berlín, Hamburg i Nova York n'han consolidat el descobriment recent. La interrelació única entre la força personal, les conviccions ideològiques, la formació cultural i la pràctica fotogràfica la col·loquen en el selecte i reduït grup dels artistes que van fer de la seva pràctica estètica un compromís gestual amb l'ètica.

Dues fotografies de Tina Modotti consten ja en el transcurs de la secció fotogràfica del MOMA de Nova York. Alguns murs es van esquerdant.

J. B.

En plena convulsió transformadora el Mèxic que troba Tina Modotti l'exalta. La fecunditat creativa, els processos revolucionaris i l'apoteosi estètica de la natura resumeixen un ideal romàntic, al qual ni Tina ni Weston no es podran sotraure. Al març del mateix 1922 Tina prepara una primera gran exposició de les fotografies de Weston a l'Acadèmia de Belles Arts de Ciutat de Mèxic. I torna a Los Angeles amb la decidida voluntat de convèncer Weston d'instal·lar-se en aquest nou món descomunal. Weston hi accedeix, i a final de juliol de 1923 emprenen, amb Chandler, el fill de tretze anys de Weston, un viatge naval que els conduirà a una destinació, Mèxic, que

Dalt, Julio Antonio Mella company de Modotti. Baix, Tina Modotti i el seu primer marit, Roubaix de Richey a l'estudi de Los Angeles.

MODOTTI

els marcarà definitivament.

Weston documentarà en el seu diari totes les sensacions i experiències que viu a l'escalf d'aquesta estada convulsiva. La presència de Tina al diari de Weston és obsessiva. Ella és la que obre les portes al nucli essencial de la intel·lectualitat mexicana. Es fan amics de Diego Rivera i de la seva dona Lupe Marín, d'Orozco i de Siqueiros, de l'actriu Dolores del Río, dels pintors Jean Charlot, Pablo o'Higgins i Xavier Guerrero, del fotògraf Manuel Álvarez Bravo. El treball fotogràfic de Weston i Tina, que li fa permanentment de model, haurà de revolucionar les tècniques contemporànies de la fotografia. La transparència atmosfèrica que Weston aconsegueix en alguns dels retrats de Tina produeixen admiració. Tots la reclamen com a model. Jean Charlot li fa un retrat. Diego Rivera la tria per a representar la Terra Verge en els frescos impressionants de l'Escola Nacional d'Agricultura de

Chapingo. I Tina comença a exercir de fotògrafa.

Les primeres fotos són del 1923, a la recerca d'enigmàtiques figures naturals que ressalten la bellesa abstracta de la natura. Pel maig de 1924 Weston parla per primer cop en el seu diari del treball fotogràfic de Tina exaltant-lo. "Ella és molt feliç, i amb raó. Jo mateix estaria molt content d'haver fet aquesta fotografia". La primera exposició de les seves fotos s'inaugura l'1 de novembre de 1924, conjuntament amb Weston, que escriu al seu diari: "Tina i jo exposem junts per primera vegada; és la seva primera exposició, i joestic content de la meua petita 'aprenenta'". Sota els auspicis del Ministeri de l'Educació Pública, hem penjat deu fotografies cada un al Palau de Minerva. Les de Tina no perden res en comparació amb les meves: són la seva pròpia expressió". Tina i Weston comencen a publicar regularment en algunes revistes i són objecte

Edward Weston, 1926.

MODOTTI

d'atenció preferent. Tina subsisteix gràcies a les col·laboracions comercials que fa a la revista *Mexican Folkways* que dirigeix la seva amiga Frances Toor. Tina hi publica fotografies de monuments artístics mexicans. És al número d'abril-maig de 1926 de *Mexican Folkways* que Diego Rivera publica un entusiàstic article sobre l'art fotogràfic dels seus dos amics, "Edward Weston i Tina Modotti": "El seu treball -el de Tina- floreix perfectament a Mèxic i harmonitza amb la nostra passió".

Però la passió que Diego Rivera sentia per Tina no era únicament d'admiració artística. Els dubtes i la gelosia de Weston per aquesta o altres possibles relacions de Tina, planen sobre totes les pàgines del Diari. El seu temor a les infidelitats de Tina és una manifestació de la inseguretats de Weston, incapaç de seguir les passes d'una dona que admirava profundament: "la seva infantesa ha transcorregut entre privacions i el treball més dur; la seva maduresa porta l'experiència agredolça de qui ha viscut plenament, intensament i sense por". La vida sentimental s'allunya, els interessos es divideixen. Tina manté una progressiva i imparable activitat política des de començament de 1926. El novembre d'aquest any Weston decideix tornar a Califòrnia. És un retorn al cau familiar, a una "regeneració" tranquil·la. Tina es queda a Mèxic. Es continuaran escrivint durant molts anys. I Wes-

ton serà un seguidor atent, en la distància, de tot el que, a ella, li pugui esdevenir.

El 1927 ingressa al Partit Comunista Mexicà, del qual ja formava part Diego Rivera i alguns dels seus amics, com Xavier Guerrero, amb qui mantenia una rela-

Vittorio Vidali en el vaixell que es va portar a Europa.

ció sentimental. És un moment convulsiu en la seva vida, allí on comencen a sobreposar-se les llums i les ombres. El seu contacte amb la reivindicació política afecta profundament el seu estil artístic. A la recerca d'una fórmula estètica capaç d'aplegar l'experimentació visual i la documentació de la pobresa, Tina aconsegueix algunes de les seves millors obres. És el moment d'*El Machete*, fotografia on un camperol llegeix el diari oficial del Partit Comunista, i en què aconsegueix un peculiar equilibri expressiu. Les seves fotografies es tornen profundament dramàtiques, però sempre amb una extraordinària intuïció visual. Hi ha una voluntat humanista que beu de l'abstracció, com les seves fotos de mans de treballadors o les natures mortes amb els símbols de la revolució. Una exposició a la Biblioteca Nacional de Mèxic, al desembre de 1929, marcarà l'apoteosi del seu estil i el punt màxim del seu reconeixement nacional i internacional.

Mentrestant Xavier Guerrero, pintor muralista i dirigent del Partit Comunista, decideix de partir cap a Moscou, a l'es-

cola leninista. Som a mitjan 1928. Tina no se'n va amb ell. El que veu i viu a Mèxic és la seva vida. Pocs mesos després de la marxa de Guerrero coneix Juan Antonio Mella, un actiu membre del Partit Comunista Cubà a l'exili. Mella intenta des de Mèxic de reconstruir el moviment opositor a Machado, el dictador cubà. Tina i Mella s'han conegut a la redacció d'*El Machete*. Viuen junts des de fa quatre mesos. La nit del 10 de gener de 1929 tots dos tornen a casa a peu, després d'una reunió amb un dirigent del Partit Comunista Mexicà, un tal Eneas Sormenti. Dos trets de pistola posen fi a la vida de Mella. Tina Modotti n'és l'únic testimoni.

La policia interroga Tina i esclata una polèmica pública: Tina és acusada de complicitat o d'executora de l'assassinat, i la presenten com una agent feixista. Sorgeixen veus múltiples, Diego Rivera la primera, que denuncien les acusacions i adjudiquen a agents de Machado la preparació de l'atemptat. L'enfrontament

MODOTTI

El mite del traïdor

Eneas Sormenti, Carlos J. Contreras, Vittorio Vidali. Qualsevol dels seus noms van lligats a alguns dels moments més sinistrament polèmics de la guerra bruta del stalinisme. I molt en particular de la mort d'Andreu Nin, el dirigent del POUM més emblemàtic, liquidat al mateix temps que el grup dirigent del seu partit, seguint ordres directes de Moscou. En una pàgina justament famosa escrita per Jesús Hernández, un dels dos ministres comunistes del govern republicà, es donen les claus de la mort de Nin: "La solució (sobre com eliminar-lo), sembla, la va donar la ment acanallada d'un dels col·laboradors més malànimes d'Orlov, el "Comandante Carlos" (Vittorio Vidali com es diu a Itàlia, o Arturo Sormenti i Carlos Contreras, com es feia dir a Mèxic i a Espanya)". Hernández completa aquesta informació sobre Vidali: "Delegat del Komintern a Mèxic després del 1928 i un dels organitzadors de l'assassinat de Trotski, en 1940. El Comandante Carlos va ser un dels principals executors de la GPU a Espanya durant la guerra civil. Cal dir que aquesta visió del paper de Vidali coincideix amb la que han publicat tots els dirigents trotskistes que han furgat en la investigació dels dos grans magnicidis."

Posteriorment a la mort de Tina, Vidali va tornar a Itàlia on, per intercessió de Togliatti, amb qui havia tingut tractes directes en la guerra espanyola, va ser exculpat de tota responsabilitat stalinista i elevat a màxim dirigent del Partit Comunista a Trieste, càrrec que va completar amb el de parlamentari al senat italià. En tots aquests anys Vidali va ser autor d'una ingent quantitat de llibres autobiogràfics, en què insistia a exculpar-se de les acusacions maquinades contra seu. Heroi o malvat, la biografia de Vidali no sembla admetre termes mitjans. Potser els documents secrets de l'antiga URSS donarien llum sobre algunes de les missions especials de Vidali per a la GPU. O, més a prop, els documents que estan en mans del Partit Comunista Italià, ara transsubstanciat en un altre nom, que van ser cedits per l'URSS a cada un dels membres del Komintern sobre les activitats dels seus militants. Però és probable que aquesta llum no sigui suficient. En primer lloc, perquè cap partit comunista no sembla disposat a furgar seriosament en la seva història negra. I en segon lloc, perquè els grans comptots tenen la precaució de no deixar documents.

J. B.

dialèctic és menys lineal que una confrontació entre dretes i esquerres. Mella era membre de la direcció del Partit Comunista Mexicà i s'havia alineat amb contundència contra la línia stalinista, promoguda arduament pel delegat enviat pel Komintern. El delegat es feia dir Eneas Sormenti, però era en realitat Vittorio Vidali, un comunista de Trieste que havia arribat a Mèxic en 1927, el mateix any que havia conegut Tina Modotti. A conseqüència de la campanya oficial contra ella, Tina és expulsada de Mèxic al febrer de 1930, prenent com a excusa una suposada participació en la preparació d'un atemptat contra el nou president de la República, Pasqual Ortís Rubio. Passarà tretze dies a la presó. Escriurà unes cartes emotives a Weston, en què es manifesta clarament la seva destrucció interior. L'embarquen en un vaixell cap a Holanda. Però no marxarà sola. Vittorio Vidali se n'anirà amb ella. L'objectiu final és Moscou.

Tina arriba a Berlín el 14 d'abril de 1930, després d'un viatge difícil. A la capital alemanya, ja s'hi palpa l'espectre del nazisme. Vidali continua el viatge cap a Moscou. Tina es queda sis mesos a Berlín, on prova de continuar el seu treball fotogràfic, en contacte amb fotoreporters alemanys. Però no se sent a pler en aquest ambient opressiu. A l'octubre de 1930 es reuneix amb Vidali a Moscou i es posa amb ell al servei del Komintern. D'aquesta època és l'última carta de la correspondència, fins llavors mai no interrompuda amb Edward Weston. El 12 de gener de 1931 Tina li escriu: "Visc una vida completament nova, fins al punt que em sento quasi una altra persona, però molt interessant". En la mateixa carta Tina demana a Weston de buscar-li un comprador de la seva càmera fotogràfica, una Graflex. Ja no pensava fotografiar mai més.

Unida a Vidali, passen tres anys a Moscou, on Tina participa en l'organització del Socors Roig internacional. Mentrestant Vidali és encarregat de missions especials. Tots dos són destinats a París amb l'encàrrec de reorganitzar el centre exterior del Socors Roig. A París, com a tot Europa, un món s'enfonsa. Tornen a Moscou. La pròxima missió havia de ser molt més transcendent. Espanya.

La presència de Tina Modotti i Vittorio Vidali en la guerra espanyola va ser in-

dubtablement rellevant. Ella, amb el nom de Maria Ruiz, va ser la principal organitzadora del Socors Roig i de la planificació sanitària. El dirigent del PSUC, Joan Comorera o Rafael Alberti, han recordat la presència de Tina al front. Coneix els grans fotoreporters desplaçats a la guerra, com Capa, Karmen o Karlin, però no la convencen de tornar a la fotografia. Els seus interessos són uns altres. Participa en el congrés antifeixista de València, on troba Hemingway, Malraux, Neruda, Revueltas i la dona de Siqueiros.

Amb Vidali es veuen poc. Ell amb el nom de Carlos Contreras ha d'esdevenir un nom mític de la guerra, el "Comandante Carlos", màxim dirigent del cinquè regiment. Però Vidali participava també en l'altra guerra, la més sinistra, aquella que havia de desencadenar el seguit d'eliminacions ordenades per la GPU, la policia stalinista, contra tots aquells que es desviaven de la consigna dictada des de Moscou. Vidali era un dels executors d'aquesta consigna. I la va aplicar en el cas més tristament famós de la història del comunisme: l'assassinat d'Andreu Nin, el màxim dirigent del POUM.

En la retirada, Vidali i Tina passen a França, on Vidali continua rebent ordres de Moscou. Tina, molt preocupada per la situació dels refugiats, sap l'arribada de Machado a Cotlliure. Es tranquil·litza. Creu que el poeta està salvat. Amb passaports a nom de Maria Ruiz i de Carlos Jorge Contreras s'embarquen cap als Estats Units. Vidali se'n va primer. Ella el retrobarà un mes després a Ciutat de Mèxic.

És el retorn, l'última etapa per a Tina. Està cansada. Viuen en un apartament minúscul, en condicions d'extrema pobresa. En un sopar organitzat per Pablo Neruda entre els vells amics comunistes, Constància de la Mora li proposa de realitzar un reportatge fotogràfic sobre l'art del Yucatán. Tina accepta amb entusiasme. Però el llibre no es publicarà mai. Mentrestant Vidali mou els fils del que sembla la seva principal missió a Mèxic: preparar l'assassinat de Trotski. Un primer intent encapçalat per Siqueiros fracassa totalment per la impaciència de Vidali. Tres mesos més tard, el segon, executat per Ramon Mercader, tindrà èxit.

Tina Modotti retroba algunes velles amistats. Entre elles, Frances Toor, l'editora de *Mexican Folkways*. Segons que va dir Frances Toor a Julian Gorkin, Tina li havia fet una confessió íntima: per primer cop veia Contreras-Vidali

Tina i Frida

Frida Kahlo i Tina Modotti són presentades normalment com a vides paral·leles en la seva diversitat. Potser perquè totes dues coincideixen com a models en un mural de Diego Rivera, l'home que les unia. El tòpic diu que Frida era el cultiu del món interior, la seva obra era fruit dels seus propis fantasmes, i per tant surrealista, mentre que l'art de Tina beu de l'exterior, de la realitat social. Un reduccionisme que presideix, per exemple, el mig metratge dirigit per Peter Wollen, *Frida and Tina*, produït a Londres al 1983. Però sembla que el cine no vol abandonar aquest cultiu paral·lel dels dos personatges femenins més emblemàtics del temps de la gran fecunditat mexicana. Quan es comença a materialitzar el projecte de producció que, amb Madona al darrere, vol portar la vida de Frida Kahlo

al cinema de Hollywood, arriba la notícia que dos productors italians treballen en dos films sobre Tina Modotti. L'un, fa angúnia només de pensar-hi, és ni més ni menys la cadena de Berlusconi; i vés a saber quin dels aspectes del calidoscopi de Tina pot remoure l'avidesa comercial dels mercaders europeus. L'altre, en canvi, sembla que tingui moltes més possibilitats artístiques: es tracta de Fernando Ghia, que ja havia produït, per exemple *La misisó*, i que està involucrat fins al fons en aquest projecte. Imprescindible trobar l'actriu, i Ghia sembla que ja hagi decidit la tria: el personatge de Tina Modotti serà interpretat en el cinema per Francesca Neri, una de les noves stars italianes, descoberta per Bigas Luna per al paper protagonista de *Las edades de Lulú*.

J. B.

com un "assassí perillós".

La nit del 5 de gener de 1942 Vidali i Tina van a sopar a casa d'uns amics, l'arqui-

tecte de la Bauhaus, Hans Meyer, i la seva dona. Havent sopat Vidali se'n va cap a casa. Tina sortirà més tard. Criden un taxi. Hi puja. Deu minuts més tard serà morta.

Jordi Balló

VOTEU JOSEP GUIA

Des de la nostra condició de valencians, de nació catalana, manifestem el nostre suport a **Josep Guia** i **Núria Cadenas**, que encapçalen la candidatura de **Catalunya Lliure** per Barcelona a les eleccions al Parlament de Catalunya.

El vot a aquestes persones, de reconeguda significació d'honestedat i de lluita, comportarà certament un avenç per a l'alliberament nacional de tot el poble català i, particularment, per a la defensa de la catalanitat de València.

Enric Valor, escriptor i gramàtic, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Castalla.

Vicent Andrés Estellés, poeta, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Burjassot.

Ferran Torrent, escriptor i periodista, Sedaví.

Matilde Salvador, compositora, Castelló de la Plana.

Manuel Sanchis-Guarner, metge, València.

Vicent Partal, periodista i escriptor, Bétera.

Vicent Torrent, cantautor, *Al Tall*, Torrent.

Gonçal Castelló, escriptor, premi Jaume Roig, Gandia.

Manel Boix, pintor, L'Alcúdia.

Josep Gomar, restaurant *Tano*, Gandia.

Ricard Blasco, escriptor, historiador de la literatura, València.

Antoni Miró, pintor, Alcoi.

Jeroni Monjo, restaurant *Pinet*, Tàrbena.

Lluís Alpera, poeta, crític literari, Alacant.

Enric Tàrraga, directiu de la Societat Coral *el Micalet*, Xirivella.

Josep Lozano, escriptor, premi Prudenci Bertrana, Alginet.

Francesc Candela, advocat, Gandia.

Manel Juan i Arinyó, escriptor, premi Sant Joan de novel·la, Cullera.

Contactes: Rda. St. Antoni, 76, Ir., 1a. 08001 Barcelona. Tels. 93-3027374 i 93-3013020
Carrer de l'Estrella, 13, 4ª 46007 València. Tel. 96-3413316

Ajuts: Catalunya Lliure. La Caixa: 2100. Oficina: 3283 (Barcelona). C/c.: 25-226-75
Catalunya Lliure. La Caixa: 2100. Oficina: 0700 (València). C/c.: 3369-26

